

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurbna št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvost je v Mariboru. Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine prosto. Telefon interurbna št. 113.

4. številka.

Maribor, dne 10. januarja 1923.

Letnik XV.

Usoda Balkana.

Balkan je že od nekdanj torišče nemirov in vojnih spletk. Na eni strani se balkanske države med seboj trgajo in pulijo za previlstvo ter nadmoč ene nad drugo, na drugi strani se pa zapadne države v vseh svojih imperijalističnih nakanah in zmešnjavah zatekajo na Balkan, da pridobi ena to, druga drugo balkansko državo na svojo stran in da se tako na samem Balkanu otvori krvavi vojni ples.

Od vseh mirovnih pogodb je bil najslabše izdelan oni del, ki se tiče Balkana, in zato se je tudi najprej razbil in raztrgal. Anglija je brezobzirno hujskala Grčijo proti Turčiji, češ: bilo kakor bilo, saj gre samo za Balkan in ko se je po turških zmagah sestala lozanska konferenca, tudi ni zapad pokazal prave volje za pravo in pošteno izčiščevanje vzhodne in balkanske situacije. Z največjo površnostjo so hoteli ustvariti nekako prehodno stanje. Angleži so si umili roke po svoji izgubljeni igri z grškim orožjem in razbito grško vojsko, Francozi so na skrivajo pokimali Turkom, italijanska fašisti so svetovali Beogradu, naj pozorno in napeto gleda proti Solunu in Egejskemu morju in tako si je cela antanta složna v tem, naj ostane vse pri starem, naj ostane Balkan — Balkan kot staro, vedno tleče ognjišče.

Za balkansko žerjavico in ognjišče je imela nekdanja carska Rusija močen pihalnik ter se ga je tudi v istem pravcu kot danes antanta vedno posluževala, današnja Rusija je to orodje sicer odvrгла, obdržala si je pa temeljito znanje in razumevanje balkanskih razmer in odnošajev. Radi tega je velike važnosti spomenica, katero je izročil šef ruskega zastopništva Čičerin lozanski konferenci. Ta spomenica je jako važen mednarodni politični dokument in se mora prej ali slej priznati kot prava pot do miru na Balkanu.

V prvem delu spominja ruska vlada Romunijo na to, da so sovjeti s tem, da so anulirali leta 1917 rusko-angleško pogodbo glede Carigrada, rešili fakično neodvisnost Rumunije in tudi ostalih balkanskih držav. Kar se tiče Turčije, morajo velesile enkrat za vselej opustiti svojo metodo, da z muslimani ravnaajo, kakor z njim podložnim elementom. Vprašanje morskih ožin se ne sme rešiti tako, da bi Daradanele tvorile oporišče Anglije v svrhu obvladanja vseh črnomoških držav. Turčija mora biti politično in gospodarsko popolnoma neodvisna. Vsako koncesijo, ki jo bodo zavezniki iz Turčije izsilili, bo Rusija smatrala za neveljavno. — Manjšinsko vprašanje v Orientu bo rešeno še le, ko se tam vzpostavijo normalne razmere, to je, ko se Orient osvobodi nadzorstva velesil, ki to vprašanje le v svojo korist izrabljajo in tako povzročajo neprestane konflikte. Tudi Društvo narodov ne more tega vprašanja rešiti, ker je zgolj orodje imperijalističnih ciljev zapadnih velesil. Manjšinsko vprašanje se mora rešiti za vse narode brez izjeme.

V svojem zadnjem odstavku se spomenica bavi z Balkanom in pravi, da flagrantna kršitev pravice samoopredeljenja narodov na Balkanu in v Podonavju obstoja dalje v isti smeri, kakor je to bilo določeno v onih mirovnih pogodbah, ki so se bile sklenile po balkanski vojni in pred svetovno vojno. Dokler pa to stanje traja, pravi spomenica, mir na Balkanu ni zagotovljen. Ruska sovjetska vlada za to ne priznava ne londonskega in bukareškega miru leta 1913, ne pogodb v Senžermenu, Trianonu in Neuillyju, ki so cele narode in dežele inkorporirale drugim državam, ne da bi dolične narode za to vprašale. Je samo eno sredstvo, da se pride do mirnega stanja na Balkanu: narodi teh ozemelj morajo med seboj skleniti federativno državno zvezo, tako, da ne bo noben narod podrejen drugemu v svojih narodnih, kulturnih in socialnih avtonomnih pravicah.

Rusija se je že večkrat izrazila glede Balkana in sicer vedno na splošno, posebno značilno je pa to, da ni nikdar posebej omenjala Jugoslavije, oziroma njenega položaja. Ta spomenica ne omenja rapalske pogodbe, dasi nosi prav ta vse grehe, ki jih očitajo Rusi drugim mirovnim pogodbam, ker je inkorporirala pol milijona Jugoslovanov Italiji, ne da bi jih bila za to vprašala. Rusija je rapalsko pogodbo v svoji spomenici namenoma izpustila in lahko nam bo tudi razumeti, zakaj. Prvič odklanja naša vlada vse diplomatske in druge stike z Rusijo, drugič so pa Rusi tako dobri diplomati, da ne spregledajo nobene poteze v evropskem političnem življenju, ter tako vedo, da je ravno naša vlada pripomogla v marsičem do take rapalske pogodbe, kakršna je.

Rusija predlaga za Balkan svoj zdravilni recept, drugo pa prepušča balkanskim narodom. In to je prav! Balkanski narodi morajo sami spoznati ter odstraniti vso žerjavico in netivo, ki preustvarja domača tla v pravi vulkan.

Bolgarija je začela. Bolgarski narod je temeljito spoznal krvavo politiko medvojnega režima ter jo je tudi obsodil. In na to pot bi morali priti tudi mi. Ali smo ji blizu, ali pa še daleč, se sedaj še ne da z goto-

vestjo povedati, lahko pa rečemo, da je na naši strani Save in Donave, ali kakor Srbi pravijo, med «prečanskim» svetom od dneva do dneva bolj jasno in očito, kaj je vzrok in izvor današnjega težkega položaja na znotraj in zunaj.

Narod Jugoslavije tlačita dva tabora. Prvi je konzervativen, ima še vedno najozje zveze s carsko Rusijo, posluhuje se metod ruske birokracije, meša vse to z orientalskimi navadami, ki so se na Balkanu udomačile, narodno varstvo vidi v pravoslavju in pri vsem tem sanja o misiji Velike Srbije in o razširjenju Dušanovega carstva po celem Balkanu. Ta svet je avtokratičen, vojno-imperijalističen in vse kar prevzame od zapadne demokracije, sprejema samo na videz, v življenju pa nikakor ne izvaja. Ta svet gradi državo politično na «partijah», na zunaj bi jo rad pokazal kot moderno evropsko stavbo, znotraj pa hoče po vsej sili, da ostane — turški han. Ljudje tega tabora so bili v mladosti vse mogoče: pacifisti, revolucionarji, pristaši socialnega preobrata itd., težnja za uspehi jih je pa pripeljala tako daleč, da že davno ne izbirajo več sredstev v dosegu svojih sebičnih ciljev. Bivši republikanec, socialista, internacionalec, revolucionar je postal monarhist, nacionalni šovinist, intolerantni nazadnjak in metode so mu teroristične ter zabeljene z balkanskimi navadami, samo da se lahko javno za sebe dela na račun države.

Poleg Pašiča je takih tipov že od nekdanj vse polno v srbskih političnih krogih in k njim so prihiteli še oni, katere je Avstrija podobno vzgojila. V Avstriji se je mnogo gledalo na formo. Javno in odkrito se ni dalo delati za sebe pod državnim imenom, staro srbsko poboštvo je pa seveda avstrijskim korupcionistom prav dobro došlo in so se v novih metodah prav hitro znašli.

V drugem taboru so pa lahkoživci, demagogi in neozdravljivi optimisti, ki se oklenejo vsakega, ki vlada ter deli razne dobrote. Ta svet ne vidi siromaštva, ne sile, ječ in krivic, zanj ni lakote, brezposelnosti, socialnih krivic, korupcije, temveč vse bo dobro — živela bogata in narodno edinstvena Jugoslavija! Tem ljudem so vsi na vladi in okrog vlade «državotvorci», vse drugo pa skrajno «protidržno» in če kdo kaže na temne in slabe strani, katerih oni nočejo opaziti, da si ne bi grenili lepega in dobrega življenja, potem je treba še posebej udariti po njem kot po skrajno nevarnemu elementu.

Družba teh dveh taborov govori sicer o pravicah in celo o samoodločbi naroda, v praksi je pa delavec in kmet in posebej še pripadnik kake protirežimske stranke, skoro brezpraven. Ta družba daje narodu malo «panem et circenses», zahteva pa od njega, da se žrtvuje za «državotvorce», ki so sedeli in bi še sedeli na Krfu, v Nizzi ali v Parizu, — dočim bi raja krvavela na Dobrudži ali v Bizerti. Naravno, da je ta družba pri tako dobro zavarovanem življenju silno hrabra, da zahteva v vojski osebno junaštvo, moderno tehniko pa zamezuje.

Teh dveh taborov se mora narod Jugoslavije ovesti, če hoče mirno in složno živeti na Balkanu. Kako daleč smo še do poti miru in reda na Balkanu, bomo videli tudi pri volitvah dne 18. marca, zajedavci, demagogi in slepci se bodo merili z zavednim narodom, okcident se bo meril z orientom — narod, pravica in kultura ima veliko moč, samo spoznanja in odločnosti je treba!

Politični položaj.

Da bi se strmoglavila radikalna vlada. Glasilo Stojana Protiča «Radikal» priobčuje pod naslovom «Balugdžič in demokracija» to le vest: «V Beogradu se mudi naš poslanik v Atenah Zivojin Balugdžič. Njegov prihod se spravlja v zvezo z vprašanjem svobodnega našega pristanišča v Solunu in s potrebnimi garancijami. Tako se glase službena poročila o prihodu g. Balugdžiča v Beogradu. V krogih, ki so blizu gg. Pribičević, pa se hvalijo, da je Pribičević s šifrirano depešo «Ullsteinove Agenzie» pozval Balugdžiča v Beograd. Pribičević hoče izkoristiti vpliv g. Balugdžiča kot kraljevega sorodnika proti vladi g. Pašiča, da bi ta vlada padla še pred volitvami. Balugdžič je znal, kakor trde Pribičevićevi hlapi, najti izgovor in je dal svojemu prihodu čisto diplomatski značaj, dočim je pravi cilj njegovega prihoda namen, da strmoglavil radikalno vlado in spravi zopet na krmilo demokrate». Koliko je na tem resnice, je «Radikalova» stvar, značilno pa je, kako se igra s krono eden vladni tabor, kakor drugi.

Izza ministrske mize. Ministrstvo poljedelstva je prevzel dr. Supilo, nova muslimanska ministra dr. Omerović, trgovinski minister in minister brez portfelja Mehmed Šerić sta prisegla.

Volilna korupcija. Rok za vlaganje reklamacij glede vpisov v volilne imenike je potekel in po celi državi se je vložilo veliko število reklamacij, kar gotovo ni v čast upravnim oblastem, ki so nalašč ali pa vsled svoje

nerodnosti izpustile, oziroma napačno vpisale toliko volilcev. Po Srbiji in Vojvodini so se vršile od strani upravnih organov tudi velike zlorabe in goljufije. Tudi vlada je povzročila veliko zmedo pri sestavljanju volilnih imenikov, ker je izdajala nasprotujoče si naredbe zlasti glede vpisovanja Nemcev in Madžarov. Pri neredu, povzročenem od vlade so pa še strankarski uradniki nastopili s svojo korupcijo. Po Vojvodini so od Nemcev in Madžarov vpisali v nekaterih krajih vse, v drugih samo nekatere, v nekaterih pa nobenega z ozirom na to, za katero stranko so se izjavili in kateri stranki je pripadal uradnik, ki mu je bila poverjena sestava volilnega imenika. Uspeh vsega tega je, da je v volilnih imenikih zelo malo Nemcev in Madžarov, vsled česar ni niti verjetno, da bodo nastopili s svojimi lastnimi kandidatnimi listami. Kako so se sestavljali volilni imeniki, dokazuje dosti jasno vest, da so uradniki v nekaterih krajih Sandžaka in Makedonije sestavili popolnoma nove imenike, v katere so sprejeli samo gotove pristaše svojih strank.

Zavožena zunanja politika. Na seji ministrskega sveta je poročal zunanji minister dr. Ninčić o zunanjem političnem položaju zlasti z ozirom na lozansko konferenco. Njegovo poročilo je jasno pokazalo, da smo osamljeni v krogu antante. Ninčić je namreč tako srečno prikrepal in premikal svoj diplomatski vozček zdaj angleški, zdaj francoski politiki, da ga ni nikjer priklenil ter ne ve sedaj ne kod ne kam. Najprej je beograjska bojaželjnost gnala ministra slepo za Angleži, ko se je pa cela antanta začela mirno ukvarjati z orientalskim vprašanjem, pa tudi ni našel boljsega dela in prijateljstva kot z grško rabeljsko vlado, ki je po celem svetu osovražena ter je od same antante dobila migljaj, naj se hitro umakne. Diplomacija, ki ima med seboj znanega Špaljkoviča, itak ne more biti na dobrem glasu in tudi vsaka njena veljava je izključena, če se ne zna za nobeno stran odločiti. Francozi so nekaj časa čakali, potem so se pa oklenili Italije in tako se naši odnošaji z Italijo ne premaknejo z mrtve točke, ampak so celo slabši, kot poprej, ker je Francija pridobila Italijo za svoje stališče z obljubo, da jo bo podpirala v vseh vprašanjih in tako tudi v nakanah proti nam. Ta neuspeh je nastal v zelo neugodnem času, ker se bo te dni reševalo reško vprašanje ter ratifikacija rapalskega in st. margheritskega sporazuma. Isto je z vzhodnim vprašanjem. Kakor izgleda, bo Turkom uspejo priti nazaj v Evropo. Po referatu dr. Ninčića se je sklenilo, da se s kraljevo naredbo osnuje takoj svet državne obrambe, v katerem bi bili ministrski predsednik, vojni minister, zunanji minister, prometni minister in šef generalnega štaba. Temu svetu bi bili stalno prideljeni strokovnjaki, inženirji, vojaški eksperti itd. Naloga tega sveta bi bila izdelati v najkrajšem času podroben načrt o vseh vprašanjih, ki nastopijo v vojnem stanju, tako na primer o preskrbovanju vojske, prehrani prebivalstva, dobrem funkcioniranju prometa itd. Minister za promet dr. Velizar Janković je ponovno poročal na seji o prometnih razmerah. Sklenjeno je, da se takoj pospeši sanacija prometa. Ker so za izvedbo tega vprašanja potrebni veliki krediti, ki bi jih moral odobriti finančni odbor, je ministrski svet razpravljal o ukrepih, ki naj bi se podvzeli, ako bi finančni odbor ne odobril kreditov, vendar pa ni prišlo do končnega sklepa. Minister Ninčić je pri vseh svojih neuspehih, o katerih je moral poročati, začel zopet z legendo o «balkanski zvezi» proti Turkom ter je v to zvezo vpleta tudi Bolgarijo ne glede na to, da se on s celo vlado prizadeva, vedno in povsod, kazati Bolgariji sovražno lice. V marsičem bode pa tudi vse to služilo v prosep in opravičilo tajne diplomacije ter samovoljnosti radikalne vlade proti ogromni večini naroda.

Delavska stranka v Srbiji. Odkar je razpuščena komunistična stranka, kar ima svoj primer samo v nekdanjem Bismarckovem in sedanjem Horthyjevem režimu, je delavstvo po Srbiji brez svoje politične in po večini tudi brez svoje strokovne organizacije. Socijal-patrijoti — to so generali brez armade so s pomočjo policije v protiuslugo svoje centralistične propagande pograbili premoženje razpuščenih organizacij, delavstva pa niso mogli pridobiti in sedaj pred volitvami se je začela po Srbiji snovati delavska stranka. Njen proglas so podpisali tudi bivši komunistični poslanci, kolikor jih je še na svobodi in med njimi tudi odvetnik Triša Kaclerović, ki je bil sam zaprt, obtožen, na razpravi pa oproščen. Vlada je ta proglas zaplenila. Kako bo z delavsko stranko, se sedaj še ne ve, ali bo lahke nastopila pri volitvah ali ne, ali bo smela agitirati kakor vsaka druga itd. V petek se je pa v napolnjeni dvorani hotela «Slavija» vršil njen shod, na katerem je govoril Triša Kaclerović, vodja nove stranke, ki je napadal režim in povdarjal, da je vlada prepovedala strankin razglas, kar sili ljudstvo k uporabi. Izjavil se je za federativno ureditev balkanskih držav. Vlada tega shoda ni prepovedala in tudi po zaplenitvi proglasa se ni hotela izraziti, kaj sploh misli početi proti novi stranki, oziroma volilni skupini. Ob neki priliki se je izrazil novi radikalni policajminister Vujičić, da se nova delavska stranka ne pripozna v smislu zakona o

zaščiti države in da naj se delavci, če že hočejo biti organizirani, organizirajo pri socialistih. To je ravno toliko, kot da bi rekel slovenskim kmetom: med avtonomiste ne smete, lahko pa greste med samostojne. — V kolikor se bo izvajalo nazadnjašvo te ministrske izjave, je sedaj še vprašanje, gotovo je pa to, da bi striktnemu izvajanju sledilo to, kar je govornik Kacelović napovedal na beograjskem shodu.

Republikanski shod. Srbski republikanci že izvajajo svojo namero o shodih po večjih mestih cele države. V nedelje so bili v Zagrebu in v dvorani Balkanina so imeli lep shod. Kakor na demokratski, tako je prišlo tudi na ta shod veliko radovednežev samo s to razliko, da so bili napram demokratom popolnoma pasivni, dočim so sedaj izvajanja republikancev čisto živo odobrvali. Prvi je govoril profesor Bogdanović, ki je povdarjal najprej vezi in stike med srbskimi ter hrvatskimi republikanci, potem pa začel razvijati idejo jugoslovanske republikanske federacije. Lepo gesto je napravil s tem, da je s posebnim naglasom med Jugoslovane pristeval tudi Bolgare, čeravno ima iz vojne še dve bolgarski krogli v svojem telesu. Joša Prodanovič, duševni vodja srbskih republikancev, se je bavil s svojo priljubljeno temo: razloček med monarhijo in republiko. Trdil je, da je najslabša republika še vedno boljša kot najboljša monarhija. Anglije ne jemlje v obzir, ker je nekaj posebnega in ker je njena ustava neprenosljiva na druge države. Govoril je tudi on o ideji federativne države. Na koncu je govoril Miča Trifunović, seljak iz Topole, ki je izročil pozdrave republikanske Sumadije hrvatskim republikancem s pozivom na složno delo za ustvaritev federativne republike Jugoslavije.

Po svetu.

Po atentatu na češkega finančnega ministra. Atentatorja Šaupala so hoteli nekateri listi po vsej sili napraviti za komunista, Šaupal pa izjavlja, da je lani sicer bil vpisan v tej stranki, da je pa takoj izstopil in da je hotel ministra samo radi tega ubiti, ker vidi v njem predstavnika češke plutokracije. Baj je nameraval atentat tudi na ravnatelja Živnostenske banke dr. Preisa. — Zveza čehoslovaskih legionarjev je imela sejo, na kateri se je med burnim pritrjevanjem odobrilo dosedanje postopanje izvrševalnega odbora proti finančnemu ministru dr. Rašinu. Sklenilo se je, da izdajo legionarji proglas na češki narod in da izročijo vladi posebno spomenico.

Monarhistična pogodba. Češki listi poročajo, da obstoji med Madžarsko in Bavarsko pogodba s popolnoma monarhističnimi nameni, ki sta jo v imenu Bavarske sklenila Ludendorff in Seekl. Pogodba je naperjena proti Čehoslovaski in Jugoslaviji ter določa v danem slučaju Avstrijo, in sicer štajersko obmejno ozemlje za operacijsko polje. Odkritje tega dogovora je predvsem povzročilo, da se pospešijo diplomatski koraki male antante proti Madžarski. — Lahko je Čehom! Oni nimajo monarhistov, ne domačih, ne tujih, treba si je pa ogledati celo malo antanto, v koliko bo ona sposobna nasprotovati monarhistični zaroti. Ruski monarhisti so dobili iz vseh držav, pa celo iz Češke, državno podporo za udeležbo monarhističnih kongresov, v Rumuniji imajo monarhisti vse, kar hočejo, pod beograjsko vlado še posebej so Wranglovi prava država v državi, poljska plemiška monarhistična struja mori svoje nasprotnike, celo novega predsednika republike, in tako lahko rečemo, da bi se morale najprej same države male antante zavedati, kaj pomeni internacijska monarhistična zveza.

Pred okupacijo Porenja. Francija se resno pripravlja na zasedbo ruhrskega ozemlja. Vojaško središče naj bi bil Essen, zasedba Bachuma naj bi se pa pozneje izvršila. Francijo podpira Italija in Belgija, ki hoče pri zasedbi tudi sodelovati. Francozi sicer trdijo, da se reparacijska komisija z njihovimi ukrepi popolnoma strinja, Nemci pa takole izražajo svoje stališče v vprašanju sankcij: Dokler velja versailleska pogodba, Nemčija nima opraviti s posameznimi velesilami, ampak z reparacijsko komisijo. Najprej mora reparacijska komisija plačilni odlog odkloniti. Ako Nemčija 15. jan. zapadlega obroka ne plača, bo treba najprej ugotoviti, da se je Nemčija hotoma pregrešila; nato se mora med zavezniki doseči edinost o odredbah, ki naj se ukrenejo. Še le potem so sankcije po pogodbi dopustne. Takoimenovane sankcije, ki bi se odredile brez odločitve reparacijske komisije ali bi jih odredila posamezna velesila, bi bile v nasprotju s pogodbo in v mednarodnem smislu sovražne. Ako torej Francija izvede napad na Nemčijo na lastno pest, potem potepla s tem versaillesko pogodbo kot kos papirja ter velja kot kršiteljica pogodbe tudi nasproti svojim zaveznikom, ki jim pripade dolžnost, da Nemčijo v pravni sferi, katero ji pušča pogodba, branijo.

Nasilna Poincare-jeva politika triumfira. Devet divizij z velikim artilerijskim parkom je že pripravljeno, da vmarširajo v nemško ozemlje kolikor mogoče hitro, da ne dospe poprej kaka intervencija od ameriške ali od katere druge strani. V Düsseldorf so dospeli Francozi že v pondeljek popoldne. Mesto je izgledalo, kakor ob mobilizaciji leta 1914. Vse polno avtomobilov in traina in za celo tropo francoskih oficirjev so se z največjo brezobzirnostjo rekvirirala stanovanja. Za vojaška poveljstva so rekvirirali javna poslopja in razne šole, in obdovanje vredna je potrepljivost ter mir nemškega prebivalstva napram naduti in tudi nasilni francoski soldateski.

Ruske zvezne države. Koncem minulega meseca se je sklical v Moskvi prvi kongres štirih zveznih ruskih

republik. Predsedoval je najstarejši član izvrševalnega odbora vseh ruskih sovjetov. Kongresu se je predčela zveza pogodba med štirimi sovjetskimi republikami, ki smatra vse člane zveze kot popolnoma enakopravne in daje vsaki zvezni republiki pravico po lastnem sklepu in v poljubnem momentu iz zveze izstopiti. Pogodba gre torej glede svobode vsakega zveznega člana neprimerno delj nego angleški dominioni in sploh vsaka dozda obstoječa državozvezna oblika. O zvezni pogodbi je poročal tajnik osrednjega odbora komunistične stranke, Stalin. Pogodba je bila sprejeta. Nato se je sklenila ustanovitev zveznega kongresa, na katerega odpošlje po 25.000 prebivalcev v vsaki zvezni republiki po enega člana. Izvolil se je na to iz 371 članov obstoječi osrednji izvrševalni odbor in sicer po proporenem razmerju števila prebivalstva v vsaki posamezni republiki, ki bo imel letno tri redna zasedanja in po potrebi izredna. V izvrševalnem odboru je 270 zastopnikov ruske sovjetske republike, 68 zastopnikov Ukrajine, 26 zastopnikov zveze kavkaških republik in 7 zastopnikov Belorusije. Upravna eksekutiva je svet ljudskih komisarjev, kateri velja odsej kot Zvezni svet ljudskih komisarjev vseh ruskih republik.

Beležke.

Deca — čujte in ubogajte! Kakor smo poročali, so se Francozi in Angleži v zadevi plačil vojne odškodnine od strani Nemčije skregali in razšli. Sedaj poročajo, da se je Belgija priključila Francozom in bo sodelovala pri nameravani zasedbi nemških industrijalnih krajev Essen in Bochum. Francoski ministrski predsednik pa je o «nastalem položaju» brzojavno in uradno obvestil tudi vlade Poljske, Rumunije in Jugoslavije, ali z drugimi besedami: pozval jih je na sodelovanje s Francozi, ali z drugimi besedami: politični gospodar je pozval svoje poslušne in od njega odvisne sluga, naj bodo pripravljeni, da mu pomagajo.

Srečna naša vojska. Vsi polkovniki in šefi takozvane «Bele roke» so povišani v generale. Radikalna vlada nas je osrečila te dni z imenovanjem 16 novih generalov, ki so seve samo čistokrvni Srbijanci, in med temi srečnimi je postal general poveljnik naše celokupne žandarmerije Dragoljub Uzun Mirković. Cela štiri leta se je borilo teh 16 polkovnikov, da se povspnejo do generalne časti, a so se protivili temu imenovanju demokrati, ki so pretili z izstopom iz vlade, ako bi se imenovali ti polkovniki-belorokci generalom. Sedaj pa, ko je na krmilu samo radikalna vlada, ni bilo tem oficirjem nobeno poleno na potu in postali so — generali, katere bodo plačevali tudi — prečani.

O razkosani Julijski Benečiji govorijo vsi naši «Jutrovc», «Taboriti» in «Narodovci», toda o razkosani Sloveniji nočejo in ne upajo nič pisati in govoriti. To početje je prav popolnoma podobno onemu, ki je sam kradel, pri tem pa kričal: «Primite tatu!» Mi obsojamo nasilje in gospodarsko izkoriščanje Slovencev po beograjskem centralizmu ravnotako, kakor odločno in ostro obsojamo nasilja politična, gospodarska in kulturna v našem slovenskem Primorju. Toda takšne dvoiličnosti, kakor naši liberalci, ne poznamo in ne priznavamo. Kaj se bo moralno zgražal tisti, ki vrši sam rabeljski posel nad našim narodom.

Kako je bilo v Pribičevićem ministru prosvete. Izvedeli smo sledečo zgodbo: minister Pribičević je poklical v Beograd kot referenta z naslovom inšpektorja nekega slovenskega ravnatelja. Ta se je sicer dolgo kugal in branil, pa so mu ustavili takoj plačo in tako je moral iti. Ko je prišel v Beograd, je hotel prevzeti svoj urad in svoje posle. Pa ni bilo zanj v ministru ne sobe, ne mize, ne peresa, ne papirja in tudi ne plače. Tri dni je begal od ministra prosvete do ministra financ, gospoda valutnega umetnika Kumanudija in četrti dan srečno izsilil svojo plačo. Pa so mu razni gg. rekli, da je šlo to še vse preveč hitro. Stanovanje je skušal dobiti v Beogradu, pa bi moral za steno polno luknjo z oknom na dvorišče plačati 1200 dinarjev. Zato jo je raje odkuril na hrvatsko stran v Zemun. — Ščasoma je dobil tudi mizo in kot v ministru in je začel uradovati. Po njegovem mnenju obleži tam vsak akt rešen ali neresen čisto mirno po eno leto ali še več. Če ga slučajno ne zavržejo in izgubijo v smeti, ga pošljejo na prošilcev naslov. Inšpektorjev je imenoval g. Pribičević okroglo 160. Živel centralizem! Živel beograjski red! Živelo koritarstvo in živeli — osli, ki se centralizem podpirajo in zagovarjajo!

Onevne novice.

V Slovenski Bistrici je bilo v torek, 9. januarja, zborovanje zaupnikov Slov. ljudske stranke iz celega okraja. Zborovanje je bilo prav dobro obiskano. Poročal je narodni poslanec dr. Hohnjec. Število naših pristavev raste tudi v tem okraju. Naši zaupniki delujejo vztrajno in požrtvovalno. Organizacija se izpopolnjuje po vseh krajih. Pri bodočih volitvah se bo pokazal učinek tega dela.

Dr. Kukovec ni radodaren samo s koncentracijo naprednih sil, ampak tudi s «Taborom». Celi zamoti «Tabora» romajo sedaj za časa volilnih priprav na deželo — osobito v Slov. gorice. Ljudje zunaj se smejejo dr. Kukoveci darežljivosti in pravijo da bi bilo bolje, ako bi g. mili doktor razpošiljal kar prazen papir, bi se dal bolje uporabiti, ker tiskanega rabijo ljudje samo za zavitke in so vsi prepričani: presneto slabo mora biti tiskana demokratska politika, da jo vsiljujejo v času največje draginje kar zastoj.

Dr. Kukovec hiti! Ni še sicer pomlad, da bi se oglašila kukavica s svojim ljubkim «ku ku, ku ku», pač pa

so razpisane volitve in zato se je oglašil dr. Kukovec s svojo protiklerikalno pesmijo in «naprednimi kmetko-obrtnimi» in «gospodarskimi» sloji. In sicer se je oglašil prvi s svojo Rebeko, ali prav za prav Rebekom. Najbrž je pozabil, na svetopisemski izrek: prvi bodo zadnji. No, 18. marca bo videl, da mu mi prerokujemo pravilno.

Če ne gre gora k Mohamedu, gre Mohamed k gori, si je mislil dr. Kukovec, ko na svojih obupnih klicih, sestankih in «shodih» zastoj pričakuje kope ljudstva. Zato pošilja on trume in kope svoje prazne slame in vodene modrosti v «Taboru, med ljudstvo. Pa ne bo nič, ljubi doktor Vekoslav! Ljudstvo ni tako bedasto, kakor si misli ta poosebljena napredna koncentracija.

Debelo kožo ima dr. Kukovec. Pred par dnevi smo beležili, kako je samostojni Drogenig potegnil dr. Kukoveca in kako so se samostojni odrekli pristopu k dr. Kukovečevim nekonzentriranim silam. Vsakdo je mislil, sedaj ima dr. Kukovec dovolj in bo šel svojo lastno pot, četudi v zavesti, da bo pri volitvah propadel popolnoma. Ne, dr. Kukovec in njegov stari sluga celjski ključavničar Rebek zopet iz Celja pozivata Samostojno in narodno-socialistično stranko k skupnemu nastopu pri volitvah. Strah pred obsodbo pri volitvah se je dr. Kukovecu tako zajedel v ude, da bi na vsak način rad prisilil kakega Drogenika ali Deržiča, da ga tolažita in mu asistirata pri političnem propadu.

Dr. Novačan jo je polomil in prelomil z Radičem. Na shod zaupnikov slov. republikancev dne 7. t. m. v Celju je povabil dr. Novačan tudi Radiča, ki se pa ni odzval povabilu, da si je g. Novačan tako milo pozdravil njegov prihod na slovenska tla v zadnjem «Republikancu». Novačan je hotel svoj sestanek zaupnikov pretvoriti v javen shod, na kar mu je oblast prepovedala oboje. Popoldne istega dne so se sestali Novačano- vi zaupniki v Spod. Hudinji pri Celju. Ta sestanek sta posetila tudi oba Radičeva odposlanca, ki sta zahtevala, da naj bo Radič nosilec liste v mariborskem okrožju, v Ljubljani pa kak drug radičevce iz Hrvatske. Tej zahtevi se je uprl Novačan s svojimi zaupniki in nosilec republikanske liste v obeh slov. volilnih okrožjih je bil proglašen dr. Novačan. V celjskem volilnem srežu bo kandidiral neki Novačanov prijatelj — Mahen iz Trnovelj.

Silvestrov večer g. slabostjega poslanca Drogenika. Iz St. Jurja ob juž. žel nam poročajo: Kot povsod po večjih trgih smo slavili tudi mi Sentjurčani svoj Silvestrov večer. Slavnostnega govora se je lotil nebodigatreba kričavi g. Drogenig, ki je slavil dobrote centralističnega ujedinjenja. Ko se je prekričal, reva, do največjega navdušenja, mu je zaklical nekdo izmed vznevoljenih poslušalcev: Dol s centralisti! Samo ta klic je Silvestrova govornika beograjskega centralizma tako zmedel, da mu je zmešal štrnje napiljenega govora, nekaj je še hlatal in klonsal z jezikom, a glasu ni bilo čuti, ker so mu bile zmedene misli in gosp. poslanec Jože Drogenig je sramotno blamiran zginil z odra. Poslušalci-domačini so se mu krohotali in bili mnenja: Povsod se sili ta kričav v ospredje kot kaka predrzna muha in sam sebe osramoti na sam Silvestrov večer pred javnostjo. G. Drogenig bi se moral že vendar enkrat zavedati, da ga v St. Jurju ne marajo kot duševno zaplankanega niti napredni elementi, kaj še le čisti, pošteni in trezno misleči tržani in okoličani. Nikdo ni prerok v svoji domovini, resnico tega svetopisemskega reka je okusil za celo življenje izdajalec slov. samostojnosti — Drogenig dne 18. marca t. l.

Demokratski Pribičević protestira, ker so radikali za pravoslavni božič vrgli iz uradov nekaj tucatov demokratov. Prav smešen je ta gospod s svojimi protesti, kajti dobro vemo, da je dal nasvet in navodilo za Slovenijo, naj se cela vrsta srednješolskih in ljudskošolskih učiteljev odpusti, ker ni dovolj velik proračun za Slovence. Sicer pa je bilo in bo pri nas v Jugoslaviji tako, kar imamo balkanski centralizem z demokratsko korupcijo. Kdor hoče izmed javnih nameščencev v takšno korupcijo in negotovost, naj le podpira dr. Kukoveca in druge politične trabante g. Pribičevića!

«Srbe na vrbe.» «Jutrov» poročevalec ali urednik laže, da je na naših shodih ljudstvo tako vzklikalo. Naši ljudje so preresni in bodo znali svojo voljo brez takšnih bedastih vzklikov uveljaviti. Pač pa spadajo čisto gotovo na vrbe ljudje, ki širijo laži in zastrupljajo javnost z obrekovanjem in lažjo. — I. Vesenjaj.

Preveč uradnikov! Predsednik našega višjega deželnega sodišča je postal ljutomerski rojak dr. Babnik in njegov naslednik je dvorni svetnik dr. Škerlj kot načelnik ljubljanskega oddelka ministrstva pravde. Ta oddelek je brez potrebe, kakor vsi oddelki ministrstev izven Beograda. Ob nastopu velikih županov v svoje službe naj bi se preustrojilo tudi to, kar je dosedaj bilo samo nabiralnik spisov za Beograd in od tam — tako počasno — nazaj prihajajočih. Vobče se naj poenostavi poslovanje uradov, število uradnikov zmanjša, ostali primerno plačajo, odpravijo pa tudi porotna sodišča in več sodnikov naj sodi v zborih samo v izrednih slučajih. Spečih prisodnikov naj se ne plačuje.

Duhovniška tretjeredna skupščina ima v petek, dne 19. t. m. ob 5. uri zvečer mesečni shod. Sestanek voditeljev III. reda mariborskega in svetotrojiškega okrožja meseca januarja letos izostane zaradi draginje. Pač pa bodo sestanki na velikonočni in binkoštni torek in na dan začetka duhovnih vaj.

Ptujsko orlovsko okrožje vabi vse svoje podrejene srenje, da gotovo odpošljejo svoje zastopnike na okrožni svet, ki se vrši dne 21. januarja 1923 ob pol 11. uri pri Sv. Marjeti. — Predsednik.

Prva smrtna obsodba se je izvršila, kakor poročajo listi, te dni na čehoslovaskem. Delikvent je bil neki Novak, katerega je porotno sodišče v Taboru radi umo-

ra obsodilo na smrt. To je prva justifikacija v čehoslovaški republiki. Pri nas smo pa še nedavno čitali, da je potrjena cela vrsta smrtnih obsodb izpred sodišč južnih krajev, naznanjalo se je, da pridejo tudi smrtni obsodbe iz drugih krajev v kratkem do potrditve in izvršitve in vrhu tega najdemo še v vsaki drugi številki našega na Dunaju tiskanega «Ilustrovanega Lista» kako sliko justifikacij iz južnih krajev, kjer postavljajo obsojence v izkopan grob pred naperjene puške. Take slike razlagajo napisi v štirih jezikih, — pa so za naše razmere le slaba reklama.

Sprejem v orožniško službo. Naprošeni smo, da omenimo nekaj pogojev za sprejem v orožništvo: Zandarmerijsko poveljstvo namerava izpopolniti orožniške čete in je izdalo odlok, s katerim poziva k vstopu v orožniško službo vse one, ki bi se želeli posvetiti temu poklicu. Interesenti naj se javijo pri najbližji orožniški postaji, kjer dobe natančnejša navodila. Pripominja se, da se zahteva za vstop odslužena vojaška doba in samski stan prosilca. Prva plača znaša 1200 din. na leto z draginjskimi dokladami, ki se ravna po pokrajinah. V Sloveniji znašajo 7200 din. letno. Orožniki morejo na predovati v službi za kaplara, podnarednika, narednika II. razreda, narednika I. razreda, oziroma še višje. Po treh letih se orožnik sme oženiti, po desetih letih ima pravico do upokojitve, do polne pokojnine pa po 30 letni službi ali po dovršenem 55. letu starosti. — Če ne bo kulturnih ljudi, ki bi se javili v orožništvo, se bodo mesta pač izpolnila s takimi, o katerih čujemo iz vseh južnih krajev in celo že iz Hrvaške. Najprej je potrebno, da dobimo pošteno in kulturno vlado, če ne bo tudi javna varnost in varstvena služba vedno slabša.

Zandarstvo nasilje s pozivom na «Srbijo.» Sarajevska «Pravda» prinaša ta-le slučaj: Na Kobilji Glavi v Bosni živi ugleden in pošten seljak Hakija Čustović, ki je koncem pretečenega meseca oženil svojega sina Hasima. Na svatbo so bili povabljeni rojaki in prijatelji in ker se pri takih prilikah razvije precej glasno veselje, se je gospodar hiše čutil obveznega, da o tem tudi zandarstvo postavo obvesti, naj ve, zakaj se gre, da se ne bi mislilo na kake nočne razgrajače. Svati so bili najboljše volje, ko pride na Kobiljo Glavo zandarški narednik Svetozar Nikolič z enim zandarjem. Zandarja se za svate nista dosti brigala, podala sta se v sosedno hišo neke vdove, kjer sta zahtevala pijače ter se končno tako razvnela, da sta dala poklicati muzikanta-goslača. Ko so se svati iz Čustovičeve hiše že razhajali, evo ti iz sosedne hiše spredaj goslač, za njim pa dva zandarja z nasajenimi bajoneti. Ta čudna patrolja gre naravnost proti Čustovičevi hiši. Predno se je pa napotila, je oblekel narednik Nikolič goslarjevo obleko, goslar je moral pa obleči njegovo uniformo ter nositi tudi puško. Stari Čustović hiti «patrulji» naproti, preoblečeni narednik ga začne pa grdo zmerjati ter končno ukaže spremljevalcema, naj ga zvezeta. Stari seljak se umika, pijani narednik pa zapoveduje, naj ga zandarja naskočita z bajoneti. V tem priteče Čustovičev pastorek Avdič, zandarji pa tudi v njega. Nastalo je vpitje in pretep. Zandarji so starega kmeta ranili z bajonetom, potem zvezali, kakor tudi njegovega pastorka, nekaj svatov, ki se niso pravočasno umaknili, pa pretepli s puškinimi kopiti. Narednik Nikolič je klel pretepenim ljudem vse mogoče in vmes je tudi kričal: «To ni Turčija, to ni Avstrija, to je — Srbija!» Nabil je tudi ženo starega Čustoviča, ki je ob kriku in viku prihitela iz hiše. Ko je tako obvladal polje kot zmagovalec, je začel vpitje, naj mu pripeljejo mlado ženo, da se z njo «svrši» — to je, da jo posili. Mladi mož se je pa k sreči že poprej z njo skrtil ter se zaril v seno, ki je bilo naloženo v staji zadaj za hišo. Ko sta pijana zandarja z goslačem, ki je bil prisiljen vse storiti, stikala za ženo, rohnela in razbijala, je prišla patrolja od druge orožniške postaje, katero so utekli svati pozvali na pomoč. Ta patrolja je imela mnogo dela, predno je zvezane in prebatinane ljudi osvobodila ter pijano trojico odvedla s seboj.

Član razbojniške družbe Jove Čaruge ubit. S prostulim slavonskim razbojnikom Čarugo smo se že večkrat bavili v našem listu. Te dni sva pričakovala dva razbojnika kmeta iz sela Dedjina Rijeka, županija Požega, ko je ta šel na postajo Labinovac. Razbojnika sta bila oborožena z vojaškima puškama in sta navalila na seljaka, da ga oropata denarja. Pri napadu pa potegne seljak nož in ga zasadi enemu tolovaju s tako silo v trebuh, da ga ni mogel takoj izvleči iz rane. Razbojnik je padel na tla, a njegov tovariš ni znal, da seljak nima noža, ampak je ta v trebuhu na smrt zabodenega tolovaja, je pobegnil. Sodna komisija je pozneje dognala, da je zaklani razbojnik član roparske družbe Jove Čaruge. Postaja Labinovac je sosedna vaš od Gradišta, kjer je pred nekaj tedni Čaruga sam s svojimi pomagači oropal seljaka Mihajloviča.

Volčja opasnost v okolici Skoplja. Radi visokega snega in ostre zime, ki razsaja po južnosrbskih krajih, so se pojavili v okolici Skoplja volkovi v celih gručah. Zverjad napada po vaseh živino in povzroča veliko škodo.

Bogat je bil — a so ga oropali. V selu Potočec blizu Čuprije v Srbiji živi manjši gostilničar Štefan Rašič. Na zunaj se je kazal Rašič skromnega in glede premoženja bolj srednje vrste, a drugi in osobito tolovaji so presodili njegovo premoženje čisto drugače. Te dni je obiskalo Rašiča v noči devet maskiranih razbojnikov, ki so mu pobrali iz hiše ves denar in vrednostne reči. Ker je pa Štefan kričal in pretil razbojnikom, so ga ti enostavno privezali k postelji in mu nato odnesli kovčeg, v katerem je bilo shranjenih 100.000 dinarjev v zlatu, 800.000 dinarjev v kovinastih novcih, 40.000 dinarjev v papirju, 15.000 dinarjev inozemskega denarja,

več druge zlatnine ter raznega nakita. Po izvršenem ropu so razbojniki pobegnili bogznakam.

IZ MARIBORA.

NOVA AFERA NA MAGISTRATU.

Ni še zakrita in izravnana afera Kohlbesen na magistratu, v kateri je igral glede izplačila provizije čudno ulogo g. župan Grčar, že se je zaznalo za drugo.

Socialisti so se hoteli pod vodstvom gg. Bahun-Grčar pokazati, da skrbijo za dobrobit prebivalstva, za občino in za odpravo draginje. Rdeči generali so obljubljali poceni kruh, poceni meso in stanovanj kolikor hočeš. Sklenili so, da ustanovijo v avgustu 1922 obč. mesnico. V tej mesnici so hoteli poceni prodajati meso. Dne 18. avgusta 1922 so prvokrat pod socialističnim vodstvom začeli sekati na Rotovškem trgu meso na račun mestne občinske blagajne. Reklo se je, da bodo konkurirali z mesarji in da bomo Mariborčani dobili boljše in cenejše meso. Kupili so stojnico, a nato je za okroglo 100.000 K dala mestna občina adaptirati na Rotovškem trgu v mestni hiši lokal za mesnico. Najeli so mesarja in mu obečali mesečne fiksne plače 8000 K. Res je, da je bila prvotno občinska stojnica in pozneje mesnica oblegana od radovednega občinstva. Meso se je res prodajalo nekaj časa za par kron cenejše, a bila je to tudi roba, kakoršno dobiš pri klobasarjih. Kljub socialistični reklami je občinska mesnica hiralna dan za dnem. Še celo rdeči župan g. Grčar ni maral kupovati mesa v občinski mesnici, dasiravno je socialdemokratska stranka razvila veliko reklamo za to socialistično podjetje v «Volksstimme», v «Enakosti» in na svojih shodih. Celo na shodu pri Götzu sta Bahun in Grčar slavila uspeh občinske mesnice. Javna tajnost je bila, da se v občinski mesnici seka meso najslabše živine, meso je imelo opetovanokrat nek čuden duh in okus. Šlo je navzdol rakovo pot.

Dne 2. januarja 1923 po Kristusu je od socialistov ustanovljena in slavljen občinska mesnica končala svoje življenje. In kak sijajen uspeh izkazuje to socialistično občinsko podjetje! Zaklali so od 18. avgusta 1922 do 2. januarja 1923 96 kosov goveda in okoli 20 telet. Človek bi mislil, da bo vočigled viku in kriku, ki so ga zagnali socialisti ob ustanovitvi občinske mesnice, obračun na koncu leta izkazoval najmanj par stotisoč dobička v korist cenejše aprovizacije ubožnih mariborskih slojev.

Uspeh? Kaj še! Celotna izguba pri tem socialističnem podjetju znaša, milo računano, nad 200.000 kron (čitaj: dvestotisoč kron)! Da ne bomo delali krivice gospodom socialistom, povemo podrobneje, da je ta zguba taka-le: Nad 100.000 K zgraditev stojnice, mesnice in oprave, a okoli 100.000 K znaša faktična izguba v gotovini. Poleg tega pa še dolgujejo mesarskemu pomočniku Mihaelu Hari nad 16.000 K plače.

Da pa se Mariborčanom ne bodo cedile več sline po mesu, katerega je prodajala socialistična občinska mesnica, pa povemo še to: Kupovalo se je povečini same buše. In ko nazadnje tudi z bušami ni šlo več, se je za socialistično mesnico kupovalo pri g. Vlahoviču meso, namenjeno za klobasarje.

Za danes samo ti podatki. Postregli bomo še z drugimi, ako treba. Seveda bodo sedanji voditelji nove magistratne večine zavpili v «Volksstimme» in «Taboru»: «Klerikalci ščitijo mesarje!» Ne, nočemo jih ščititi, a takega socialističnega gospodarstva na magistratu nikdar ne bomo trpeli.

Mestni svet mariborski je bil sklican za dne 8. t. m. zvečer, a ni bil sklepčen. Novi, s socialističnimi glasovi izvoljeni demokratični mestni svetnik g. Kežar je zaman čakal na pričetek seje. Tudi novi podžupan g. Družovič je sabotiral sejo. V mestnem svetu so: g. župan, g. podžupan, g. magistratni ravnatelj ter dva zastopnika SLS.

Demokrati pod vodstvom dr. Serneca in Kežarja so se takoj lepo upeljali na magistratu, čim so vstopili v magistratno večino. Kumovali so propadu občinske mesnice. Slab začetek!

Volilnih reklamacij je bilo v Mariboru vložnih okoli 400. Največ jih je vložila naša SLS. Kakor doznamo, so bile reklamacije naše stranke tudi najbolj utemeljene. Saj je bilo nad 150 naših somišljenikov izpuščenih iz volilnega imenika za parlament. Skupno bo znašalo število volilcev v Mariboru sedaj okoli 7000.

Kolonijalnega ministra dr. Zupaniča so pozdravljali v Mariboru razni znani gospodje, ki bi v javnosti radi igrali nekako vlogo, samo da ne vedo, kako. Tudi o tem, kaj naj povedo novepečenemu ministru, so dolgo in težko premišljevali. Da bi omenili svoje pripadništvo k naprednjaštvu, katero si je lastila doslej policajdemokracija, ne kaže, ker je gospodin Niko ravno pa prevrženih ministrskih stolčkih policajdemokratov — splezal do svojega mesta, o radikalni «partiji» še ne vedo kaj povedati, ker niso velesrbsko pismeni — in tako so ostale samo dobro dresirane sključene hrbtenice — celo tam, kjer jih je že narava po naključju ali nesreči dovolj upognila — in nekateri so se še pravočasno spomnili, da ministru Niku povedo, kako so z njim skupaj drgnili šolske klopi, ko je bil še Miklavž ali Nikolaj ter se še ni zavedal, da bo kot pravoslavni «Niko» in z vejico mesto strešice nad — igral kedaj ulogo slovenskega kolonijalnega ministra. Gospodin Niko pravoslavni Zupanič je izjavil, da ni minister za Slovenijo, temveč tak minister, ki kroni referira o položaju ter razmerah v Sloveniji in sedaj, če noče lagati, — pričakujemo od njega, da bo povedal, koliko sključenih in kako sključenih hrbtov je videl v Mariboru in kdo vse ga je spomnil na nekdanje sošolstvo, ker dru-

gega res nima kaj povedati izza svojega mariborskega izleta. Pa naj da svoje «poročilo» tudi v «Službene Novine», da pride vsaj do uveljavljenja svojega podpis-a.

Kdo pride v Mariboru pod streho — ali kako «kurirajo» advokati? V št. 121 lanskega letnika našega lista smo opisali kričeč slučaj stanovanjske bede, kako stanujejo tri sestre, ki izvršujejo svojo obrt v Vetrinjski ulici št. 17, že skozi leta v pravi podrtini, brez luči in brez zraka, med opeko, prahom in malto, skratka: slabše kot v vagonu ter brezuspešno prosijo za stanovanje. Tej stranki je končno prejšnji stanovanjski urad le nakazal dvoje sob v Vetrinjski ulici, ki so prepj odpojujočemu g. dr. Kumbatoviču služile za ordinacijo. Od teh dveh prostorov bi lahko vsaj eden služil za stanovanje, ker skozi drugega hodijo vse stranke na hodnik itd., pa bolje je nekaj, kot nič, oziroma dosedanja temna duplina. Nakazilo stanovanjskega urada se je glasilo na «takojo», ko pa pride stranka k lastnici stanovanja ravno pred Božičem, da se še pred prazniki spravi pod pravo, dolgo zaželjeno steno, sliši od nje, da se je za te prostore tudi potegoval advokat dr. Janc, ki je bil z dr. Irgoličem v kompaniji, in da je vložil v Ljubljani rekurz, zakaj se njemu, ki hoče svojo samostojno pisarno otvoriti, ni nakazalo teh prostorov. Stranka je seveda odšla in je še danes v svoji stari podrtini, dr. Janc se je pa vselil in je razglasil že po vseh listih, da je otvoril svojo pisarno v Vetrinjski ulici. Po Novem letu gre stranka na novi stanovanjski urad, da sliši, kaj je z njenim stanovanjskim nakazilom in kako se je rešil rekurz. Uradnik ji reče: Mi o rešitvi rekurza še nič ne vemo in basta, drugih stanovanj pa nimamo. — Stanovanjski urad nič ne ve, advokat sedi, kjer je hotel sedeti in to naj bi bilo — basta?! — Vprašamo: Kje je pa tista oblast, ki je dolžna, da iz ozira higijene, socialne pravice in zaščite javnemu pridruženim slojev skrbi za to, da pridejo največji reveži stanovanjske bede pod streho?

Slavnostni koncert za proslavo rojstnega dne krajičje Marijole so priredili v Götzovi dvorani oficirji tukajšnje garnizije. Gotovo je takšna prireditev boljša, dostojnejša in primernejša, kakor je bil Hribarjev — «elitni» ples za ujedinjenje v decembru.

Brivec Novak na Aleksandrovi cesti, predsednik «nepristranskega» obrtnega društva, je vstopil v društvo Kukovčevih agitatorjev. Mi smo vedno trdili, da Novak in njegovo društvo ni nič drugega nego agitatorična priprava za Kukovec-Voglarjevo stranko. Po volitvah bomo s tem novim demokratičnim petelinom malo drugače govorili.

Mariborski brivec Novak, predsednik Obrtnega društva v Mariboru, ki tako rad povdarja, da je Obrtno društvo nadstrankarsko, a on sam pa kot organiziran narodni socialist vedno lazi za dr. Kukovcem in piha v njegov napredno koncentracijski rog. No, g. Novak je dobil z dr. Kukovcem vred pri vseh nekoncentriranih naprednih izmečkih po nosu pri volitvah, a potem si homo g. Novaka kot nadstrankarskega predsednika pogledali malo drugače.

Grehi višje inteligence pred kazenskim sodiščem. V soboto, dne 30. novembra se je pred kazenskim sodiščem v Mariboru pričela iz socialnega in moralnega stališča velezanimiva razprava, katere civilno pravno ozadje sega že 14 let nazaj. Razprava bo razkrila žalostno sliko pomanjkanja varstva pravic nezakonskih otrok na Štajerskem iz konkretnega primera, o katerem smo svojas že poročali. Razprava se je pričela z ovadbo novinarja Pirca proti odvetniku dr. Sernecu, zastopniku očeta nezakonskega otroka. Razprava se je preložila v svrhu zaslišanja prič med drugimi tudi sod. svetnika dr. Tomabaha in odvetnika dr. Haasa; prvi je dozdaj razpravljal o zadevi kot civilni sodnik, drugi je dozdaj zastopal pravice nezakonskega otroka. Zadeva pride tudi pred odvetniško zbornico in višje državno sodišče.

V razzodišču za določanje najemnin v Mariboru je bil med drugimi brez privoljenja vpisan tudi ravnatelj dr. Anton Jerovšek, ki pa je službo razzodnika odklonil.

Mariborski obrtniki v Jugoslovanski obrtni zvezi so imeli v pondeljek zvečer svoj redni sestanek. Navzočih je bilo izredno veliko in razgovarjali so se o novem volilnem zakonu, o volitvah, o davkih, in o prireditvi občinske zabavne večere in venčka, ki ga priredijo dne 10. februarja v Gambrinovi dvorani in stranskih prostorih. Pri posvetovanju sta bila tudi poslanec Žebot in prof. Vesenjāk. Zveza dobro napreduje in se lepo razvija.

Obrtna zveza za mesto Maribor, ki šteje že več sto članov, je zborovala dne 8. t. m. zvečer v svojih društvenih lokalih. Govorila sta poslanec Žebot in prof. Vesenjāk.

Predpusno veselico pripravlja naša Obrtna zveza za drugo polovico januarja v Gambrinovi dvorani.

Osrednje društvo poštinih in brzojavnih uslužbencev za Slovenijo, podružnica Maribor bo imelo svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 14. januarja 1923, ob 14. uri v pismonoški dvorani glavne pošte s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsedstva. 2. Poročilo blagajničarja. 3. Poročilo tajnika. 4. Nadomestna volitev odbora. 5. Slučajnosti.

Na naslov mestnega in okoliškega stanovanjskega urada v Mariboru. Ze pred 1 in pol leta je vložil železniški delavec Koroškega kolodvora Rih. Neiman prošnjo za podelitev stanovanja na naslov mestnega in okoliškega stanovanjskega urada, a še do danes ni prejel rešitve. Ta dva urada mislita, ako prenaša pošten delavec potrpežljivo sitnosti zgoraj omenjenih uradov, potem mu ni treba niti odgovoriti na njegovo prošnjo. Delavec si je, ker je z družino vred skoraj dve leti brez stanovanja, nakopal bolezen in še enkrat javno apelir-

ra na oba stanovanjska urada, da že vendar enkrat rešita poštenega delavca iz nevdržnega položaja.

Izjava. V Mariborskem koledarju za leto 1923 sem bil pomotoma označen kot praktični zdravnik in specialista. Marsikdo bi tedaj mogel sumiti, da sem praktični zdravnik, ki se štuli specialista in narobe. Ker me taka označba ogroža v eksistenci izjavljam, da sem zgolj specialista. Navedbo številke ministerijalnega dekreta ali pa klinike smatram za odveč. — Dr. Toplak.

MARIBORSKI STANOVANJSKI URAD RAZ-GLASA:

Ker je s prvim januarjem 1923 dobil obvezno moč novi stanovanjski pravilnik z dne 29. nov. 1922 razglašen v Uradnem listu pokrajinske uprave za Slovenijo pod št. 420, opozarjajo se stranke zlasti na nastopne odredbe istega:

1. V smislu čl. 7 novega stanovanjskega pravilnika imajo one stranke, katere posedujejo novo zgradbo v Mariboru, oproščeno vseh omejitev, ali dobe tako novo zgradbo, stanujejo pa kot najemniki v tujih hišah, v roku 15 dni predložiti stanovanjskemu oblastvu prijavo o svojem dosedanem stanovanju.

2. V smislu čl. 13 mora hišni posestnik, če se stanovanje izprazni, najkasneje v 15 dneh odkar mu je znano, da se najemnik izseli o tem pisмено obvestiti stanovanjsko oblastvo v Mariboru, a po čl. 14 pa če lastnik ne učini prijave v smislu čl. 13 in odda tozadevno stanovanje komu, ali če učini tozadevno prijavo še le ko je oddal stanovanje, ali če se brez dovolila stanovanjskega oblastva kdo vseli v tozadevno stanovanje, dodeli stanovanjsko oblastvo to stanovanje komu druge mu, vseljena oseba ali lastnik pa se mora izseliti.

3. V smislu čl. 23 pa mora vsaka stranka, katera se obrača na stanovanjsko oblast za intervencijo vnaprej plačati v gotovini 20 odstot. pristojbino od enomesečne dosedanje najemnine, ter so od te pristojbine oproščene samo one stranke ki imajo potrjeno pristojne oblasti o siromašnem stanju.

Vsled tega se pozivajo tudi one stranke, katere so tuuradno že predale prošnje za dodelitev družinskega stanovanja, ter se reflektirajo na tako, da tuuradno naknadno plačajo gori imenovano 20 odstot. pristojbino, ker se sicer njihove prošnje ne bi mogle upoštevati.

Pri tem se naglašja, da v smislu čl. 14 stanovanjskega pravilnika stanovanjsko oblastvo od 1. jan. 1923 ima pravico dodeljevati samo izpraznjena stanovanja.

Nadalje se pripominja, da imajo v smislu čl. 14 prvenstveno pravico do stanovanj vobče aktivni državni in samoupravni uradniki in uslužbenci, ki so službeno vezani na dotični kraj in osebe, ki se morajo izseliti, ker se njih stanovanja podirajo, če so bile take osebe člani (domovinci) dotičnega kraja pred dnem 25. julija 1914, potem osebe, ki se bavijo s posli širšega javnega interesa.

4. V smislu čl. 19 ne veljajo razen odredb čl. 20 za podnajemnike omejitve po novem zakonu o stanovanjih in po stanovanjskem pravilniku. Vsled tega stanovanjsko oblastvo ne razpolaga s sobami, katere se oddajajo v podnajem, ter tudi ne z višino najemnine teh sob. V smislu čl. 20 pravilnika pa ima lastnik pravico, da je deležen od dne 1. jan. 1923 podnajemnine, ki jo dobiva najemnik z oddajanjem posameznih stanovanjskih delov, in sicer:

- a) za prostore z opremo 15 odstot.;
- b) za prazne prostore 30 odstot.;

5. V smislu čl. 16 pridržje najemniki stanovanj in lokalov — poslovnih prostorov — ta stanovanja in te prostore od dne 1. jan. 1923 do dne 1. jan. 1925 za dosedanje ali sporazumno določeno najemnino ali pa za cene, ki jih odredi razsodišče, če se najemnik in najemodajalec ne moreta sporazumeti.

Spore o višini najemnine rešuje razsodišče, sestavljeno pri stanovanjskem oblastvu I. stopnje v Mariboru, v smislu predpisov čl. 16 in 17 novega stanovanjskega pravilnika.

6. Po predpisu čl. 37 stanovanjskega pravilnika se vlagajo prošnje za stanovanja pisмено ali pa se jemljejo na zapisnik po ustno izraženi želji. V prošnji mora stranka navesti svoje ime, zvanje in svoj poklic, število starost in zvanje članov svoje rodbine, stanovanje, v katerem sedaj stanuje, iz koliko in kakšnih prostorov sestoji stanovanje in zakaj ga zapušča in iz koliko prostorov želi drugo stanovanje. Tozadevne tiskovine dobi jo se pri tuk. stan. uradu.

7. V smislu čl. 56 se ne morejo okoristiti s predpisi novega stanovanjskega pravilnika ne lastniki ne najemniki, ki niso plačali dolžnega državnega davka za predzadnje trimesečje.

8. Vsi prestopki odredb zakona o stanovanjih in novega stanovanjskega pravilnika se kaznujejo z denarno kaznijo v znesku do 15.000 din.

9. Naposled se stranke opozarjajo, da stanovanjsko oblastvo (v smislu čl. 25 in 26 stanovanjskega pravilnika), katero obstoji iz predsednika in dveh prisodnikov rešuje posle, ki jim nalagata zakon o stanovanjih in stanovanjski pravilnik, po tozadevnih predpisih.

Uradna dneva sta kakor dosedaj v sredo in soboto od 9. do 12. ure, druge dneve se stranke sprejemajo le v zaló nujnih in neodložljivih slučajih.

Vloge v stanovanjskih zadevah morajo biti kolekovane nastopno:

- 1. Za vsako prošnjo ali vlogo 3 din.
- 2. Za prošnje, v katerih se zahteva pismena odločba (odgovor) 13 din.
- 3. Za pritožbo 13 din.
- 4. Za vsako prilogo 1 din.

V privatnih stanovanjih predsednika, njegovega namestnika, kakor tudi članov stanovanjskega oblastva in razsodišča, se stranke ne sprejemajo pod nobenim pogojem. — Predsednik stanovanjskega urada.

Na vprašanja odgovarja upravništvo samo, ako so priložene znamke za odgovor.

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku.

Počasi in okorno je stopil par stopnic navzdol, obstal, pogledal krog sebe, se ustavil.

»Poglejte!« je dejal in vseh oči so sledile njegovemu kazalcu in zagledale steklenico, ki jo je Hall pustil pri kletnih vratih.

In obrnil se je, šel nazaj in zaloputnil vrata. Nihče ni zinil besede. Strmeli so drug v drugega, dokler ni zadnji odmev zaloputnenih vrat zamrl po prostorih.

»No — če to ni podobno vsem mogočim rečem —!« je dejal Wodgers in pustil, da si je vsak mislil svoje —.

»Jaz bi šel in bi ga vprašal —!« je kimal kovač Hallu. »Zahteval bi pojasnil —!«

Trajalo je nekaj časa, da se je pogumni gostilničar ojunučil za ta korak. Končno je potrkal, odprl vrata in vstopil.

»Oprostite —.«

»Pojdite k vragu!« je zakričal tujec s strašnim glasom. »In zaprite vrata za seboj!«

Tako se je končal ta kratki obisk.

VII.

Neznanec razkrinkan.

Tujec se je pokazal na hodniku in se vrnil v sobo krog polpetih zjutraj. Ostal je v sobi blizu do poldneva. Okna je imel zastarta, vrata zaklenjena in nihče več si ni upal blizu, odkar je tako robato pognal Halla.

Ves ta čas menda ni jedel ničesar. Trikrat je pozvonil, tretjkrat divje in hrupno, pa nihče se mu ni oglašil. »Pojdi k vragu, ti in tvoje steklenice — zares!« je godrnjal Hall z njegovimi lastnimi besedami.

Tedaj so dospеле prve vesti o vlovu pri majorjevih. In v gostilni »Pri poštnem vozu« so začeli sklepati o različnih možnostih — Hall in Wadgers sta se odpravila, da poiščeta gospoda Shuckleforth, policijskega komisarja, in ga vprašata za svet.

Nihče se ni upal po stopnicah. Kaj je tujec počel ves predpoldan, se ne ve. Včasih so ga čuli trdo stopati gorindoli, dvakrat je grdo zaklel, včasih je trgal papir ali pa jezno zagnal steklenico v kot.

Radovedneži so se zbirali. Gospa Huster je prišla z možem, par vaških mladincov v najboljše prazniški obleki — saj je bil binkoštni pondeljek — se je pridružilo z zvedavimi in zmedenimi vprašanji in ljudje so se ustavljali pred »Poštnim vozom« ter povečevali radovedno gručo, pa tudi zmedo in praznovernost.

Prostor sredi vasi pa se je odel v svečano obleko binkoštno ljudske veselice. Postavljali so veselice prostore, na koncu vasi so pripravljali streljišče, na trati pri kovaču so stali trije pomaščeno rumeni vozovi in »umetniki« v pisanih nošah so stavili cirkus.

Gori v polutemi svoje sobe pa je sedel, lačen, to si moremo misliti, in strahotno zavil v neprijetno, vročo obleko čudni tujec, predmet najdivjejših domnevanj, strmel skozi velika očala v debelē knjige, zvenketal z umazanimi steklenicami in preklinjal radovedne vaške paglavce, ki so se vzpenjali po zidu, plezali na vrtno pregrajo in hoteli na vsak način ujeti kak pogled v zastro sobo. V kotu pri peči je ležalo kakih šest razbitih steklenic in boede duh po klorinu je presinjal zatohli zrak.

Krog poldneva je nenadoma odprl vrata, stopil na hodnik in strmel na tri, štiri goste, ki so sedeli v veži pri mizi.

»Gospa Hall!« je zaklical.

Iščemo Damsko kolo za prodati CirilMetodova ulca 18, vrata 4. 22

za naš odpremiški posel takoj kvalificiranega carinskega posredovalca. Gospodje, ki so v taki stroki popolnoma izvežbani in delavoljni, naj izvolijo svojo obsirno ponudbo poslati v Novi Sad, poštni predal 119. 1-3 16

Širite naše liste!

Znajmske

kisle kumarce

nudi vsako množino po najugodnejši ceni K 34— za 1 kg cd-prte in v sodčkih po K 25— kg.

Hmeljak & Co, Maribor Slomškov trg. 23*10

Žegin mojster za polno-jarmenik in cirkularke se išče. Vpraša se pri S. Forstnerič in sinovi, prvo jugoslov. minostavsko podjetje Maribor-Melje. Istotam se prodaja ali odda v najem več mlinskih kompleksov. 50

6 komad. rabljenih strojev za izdelovanje betonskih zidakov s prislusnimi deli

3 komade rabljenih strojev za izdelovanje betonskih strešnikov s pripadajočimi deli. Ponudbe na 1-2 18

Hitrozid Maribor Vetrinjska ulica 30

Eden pivcev je boječe vstal in poklical gostilničarko. Sela čez nekaj časa je prišla. Nekoliko naglo je sopolala, sicer pa je izgledala zelo pogumno. Hall se še ni vrnil od obiska pri policiji. Pripravila se je dobro in v roki je nosila krožnik z neporavnanim računom.

»Svoj račun zahtevate, kajne?« je dejala.

»Zakaj mi niste prinesli zajutrk? Zakaj mi niste pripravili obeda? Zakaj se niste oglašili, ko sem zvonil? Ali mislite, da živim od zraka?«

»Zakaj niste plačali računa?« ga je zavrnila gostilničarka. »To bi rada vedela!«

»Povedal sem vam pred tremi dnevi, da pričakujem denar po pošti.«

»Povedala sem vam pred tremi dnevi, da ne bom čakala na vaš denar po pošti! Ne morete se jeziti, da ste čakali na zajutr, ko pa moj račun že čaka celih pet dni!« Tujec je odurno zaklel.

»No no —!« se je oglašil nekdo v pivnici.

Tujec je naredil zelo slab vtis na ljudi, ki so ga gledali iz veže in iz pivnice. Splošno se je priznavalo, da mu je gospa Hall popolnoma kos, vsaj z jezikom. To so pokazale tudi njegove naslednje besede.

»Poglejte, draga gospa —!« je začel pomirjajoče.

»Nič — draga gospa!« mu je segla v besedo.

»Fravim vam, da moj denar še ni prišel po pošti!«

»Po pošti — zares!«

»Pa v mojem žepu —.«

»Ni še tri dni temu, da ste dejali, da v svojem žepu nimate niti za shilling drobiža!«

»No —, našel sem nekaj več.«

»Oho —!« v pivnici.

»Rada bi vedela, kje ste ga našli!« je rekla gospa Hall.

To je bilo tujcu preveč. Udaril je z nogo ob tla.

»Kako mislite to?« je zavrel.

»Tako, da bi rada vedela, kje ste našli tisti denar, mu je odgovorila. In preden sprejemim denar in vam dam zajutr, mi bodete prosim pojasnili eno ali več reči, ki jih ne razumem in ki bi jih vsakteri izmed nas tule prav rad razumel. Rada bi vedela, kaj ste storili z mojim stolom gori v sobi, in rada bi vedela, kako da je bila vaša soba to jutro prazna in kako ste prišli vanjo, ko vas nihče ni videl vstopiti. V našo hišo se pride skozi tale vrata, tako je pri nas navada, in vi tega niste storili, in to je kar bi rada vedela, kako ste prišli v sobo. In rada bi vedela —.«

Tujec je srdito stisnil pesti, oblečene v rokavice, udaril ob tla in zavpil: »Stojte!« s tako divjim glasom, da je mahoma umolknila.

»Ne veste, kdo in kaj sem jaz! Pokazal vam bom! Pri Bogu, pokazal vam bom!«

In dvignil je roko k licu in jo spet spustil. Sredi njegovega obraza je zasijala črna praznota.

»Tule!« je vzkliknil, stopil naprej in jej stisnil nekaj v pest.

Vsa zavzeta je strmela v njegovo izpremenjeno lice in izpočetka ni opazila, kaj jej je dal. Hipoma pa je na ves glas kriknila, spustila stvar na tla in se opotekala proti pregraji.

Po tleh pa se je zavalil, votlo ropotajoč kakor skatla iz trdega papirja — tujčev nos, rožnat in svetel.

Snel si je še očala in vse je strmelo. Vrgel je od sebe klobuk in si izpulil brke in raztrgal povoje —.

Nekaj časa so stali ljudje kakor iz kamna. Groza jih je spreletavala. »O moj Bog!« je nekdo zastokal v smrtni tišini.

In tedaj so se zgenili.

(Dalje prihodnjic.)

Dr. IGO JANC
odvetnik v Mariboru
(dosedaj v družbi z dr. Irgoličem)
naznanja, da je otvoril lastno pisarno v Vetrinjski ulici šte. 8.

SPODNJEŠTAJERSKA LJUDSKA POSOJILNICA
V MARIBORU, STOLNA ULICA šte. 6, reg. z. z n. zav.
obrestuje od 1. novembra 1922 naprej navadne vloge po **5%**
Vloge na trimesečno odpoved po 5 1/2%. Stalnejšje in večje vloge pa od 6 do 6 1/2%.

KUPUJE
se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki **KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10**
Perje za postelje!